

Іван ЗУБАР,

канд. екон. наук, старший викладач кафедри публічного управління та менеджменту

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

ORCID 0000-0002-5112-421X

ivan.zubar@vspu.edu.ua

Альона ГАВРИЛЕНКО,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

освітня програма «Адміністративний менеджмент»

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

ORCID 0009-0001-2887-1508

gavrylenko.alena@vspu.edu.ua

ESG-КОМПЛАЄНС І МЕНЕДЖМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: НОВІ ГОРИЗОНТИ КОРПОРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Актуальність. У сучасних умовах активізації глобалізаційних процесів, інтеграції європейських та світових ринків, перманентної невизначеності середовища через воєнний стан та наслідки бойових дій українські компанії стикаються з численними викликами, які ставлять під загрозу їхню економічну безпеку. В таких умовах фундаментальним елементом системи економічної безпеки є якісний менеджмент. Дуднєва Ю. Е. та Артем'єв О. О. стверджують, що тут актуальною є диверсифікована політика комплаєнсу, яка, завдяки систематизації процедур оцінювання ризиків, моніторингу та контролю за реалізацією методів управління ризиками здатна допомогти суб'єктам бізнесу знижувати імовірність виникнення різноманітних порушень та відхилень від нормативів, зменшуючи таким чином потенційний рівень фінансових втрат та штрафних санкцій [1].

Відзначимо також, що політика комплаєнсу матиме синергетичний ефект у тандемі із інвестуванням у сталий розвиток, оскільки концепція сталого розвитку. Це в умовах сучасної системи менеджменту забезпечить інтегральний дуалістичний характер, покликаний синтезувати ознаки традиційного та соціально-відповідального бізнесу. Нагадаємо, що «сталий розвиток» означає такий розвиток, що задовольняє потреби сучасності, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти їх потреби [2]. Зазначимо також про існування концепції ESG (environmental, social and corporate governance), яка віддзеркалює основні три виміри сталого розвитку які є фундаментом ведення відповідального бізнесу та його фінансування – екологічні, соціальні та

управлінські аспекти [3]. Це, по суті, широка таксономія, яка визначає нефінансові імперативи, які поєднують концепцію ESG та сталого розвитку спільними орієнтирами. ESG – це загальний термін, який охоплює багато різних вже існуючих номологічних концепцій, включаючи корпоративну соціальну відповідальність (Corporate Social Responsibility – CSR), сталий розвиток, екологічну безпеку, здоров'я та безпеку (Sustainability, Environmental, Health and Safety – EHS), корпоративну соціальну ефективність (Corporate Social Performance – CSP). Варто також відзначити, що особливо актуальною дана теорія стала внаслідок пандемії COVID-19 та війни в Україні. Ці світові події викликали ряд безпрецедентних кризових явищ, серед яких – обмеження в ланцюжках поставок продуктів харчування, проблеми у сільському господарстві, криза продовольчої та енергетичної безпеки та ін. Іншими словами, загострилися проблеми, пов'язані з усвідомленням ESG та сталого розвитку [5].

Закордонні вчені Johnson Jr., C. E., Stout, J. H., та Walter, A. C. стверджують про існування двох основних факторів, що поєднують ESG та комплаєнс: один полягає в тому, що організації в багатьох країнах стикаються із законами та нормативними актами, які підкреслюють необхідність дотримання певних стандартів та демонстрації ефективності за параметрами, що виходять за рамки фінансових. Інший фактор впливу – це зростаюча увага, яку пересічні громадяни приділяють стандартам поведінки, що дають організаціям право бути членами спільноти сторонами [4]. Таким чином ESG-комплаєнс передбачає належну поведінку відповідно до нових соціальних норм, яка дозволяє організаціям досягти сталого розвитку. У цьому сенсі, ESG-комплаєнс – це комплекс різноманітних факторів:

- екологічні фактори – зміна клімату, викиди вуглецю та парникових газів, етичне управління обмеженими природними ресурсами, такими як вода, повітря, відходи;
- соціальні фактори – включають боротьбу з експлуатацією дитячої праці, торгівлею людьми, питання охорони здоров'я та безпеки, різноманітність, інклюзію, расову, соціальну та гендерну рівність, конфіденційність даних, засоби до існування, а також загальне благополуччя працівників та людей.
- фактори управління (менеджменту) – стосуються контролю, нагляду та незалежності з боку керівництва, мети, політичного та соціального голосу, а також питань корупції.

Отже, ESG-комплаєнс – це не статична структура, а динамічний відкритий процес, який змушує організації дотримуватися очікувань етичної, моральної та сталої досконалості, що виходять за рамки лише економічних результатів [4].

Виходячи із цього, інтеграція ESG-комплаєнсу у структуру менеджменту

підприємств по-перше, сприятиме формуванню позитивного корпоративного іміджу, отриманню гарної репутації, підвищенню конкурентоспроможності підприємства, підвищенню його вартості та сталості, тим самим покращуючи довгострокові показники підприємства та збільшуючи прибутковість капіталу. По-друге, ESG-комплаєнс підвищить довіру інвесторів до діяльності підприємства завдяки ефекту передачі сигналів, зменшенню комунікаційної асиметрії між бізнесом та їх стейкхолдерами. По-третє, ESG-комплаєнс допоможе знизити загальний ризик витрат на корпоративне боргове фінансування та фінансові ризики, включаючи неявні витрати, такі як шкода для співпраці з постачальниками та репутації, та явні витрати, такі як ліквідовані збитки, що безпосередньо призводить до зменшення комплексних капітальних витрат підприємств, тим самим підвищуючи загальну продуктивність [1].

Дослідження впливу ESG-комплаєнсу на стратегічний розвиток бізнесу показують що покращення екологічної спроможності, соціальної справедливості та ефективності корпоративного управління цілком задовольняє вимоги сталого розвитку підприємств. Оскільки ESG-ефективність органічно інтегрує соціально-економічний розвиток, охорону навколишнього середовища, корпоративне управління та соціальну відповідальність, вона повністю відповідає концепції побудови екологічної цивілізації та сталого суспільства.

Висновки. Отже, в умовах поточної невизначеності та викликів, спричинених глобальними процесами, забезпечення економічної безпеки українських підприємств критично залежить від якісного менеджменту, зокрема ефективної політики комплаєнсу, який є ключовим інструментом для систематичного управління ризиками, мінімізації порушень та зниження фінансових втрат. Суттєвий синергетичний ефект комплаєнсу у поєднанні з принципами сталого розвитку, що реалізується через інтеграцію ESG аспектів актуалізує потребу у подальшому вивченні та визначенні шляхів інтеграції ESG-комплаєнсу у систему менеджменту сучасного бізнесу. Інтеграція ESG-комплаєнсу забезпечує численні переваги: зміцнення економічної безпеки, підвищення конкурентоспроможності та репутації, зростання довіри інвесторів, зниження фінансових ризиків та оптимізацію витрат, що є необхідною стратегічною передумовою для сталого розвитку бізнесу в сучасних умовах.

Список використаних джерел

1. Дуднєва Ю. Е., Артем'єв О. О. Комплаєнс-менеджмент як стратегічний інструмент забезпечення економічної безпеки бізнесу в умовах нестабільності. *Бізнес Інформ.* 2025. № 1. С.406-413. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-1-406-413>

2. Зубар І.В. Інституційне забезпечення організації сталого землекористування: світовий досвід та перспективи в Україні. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 5. С. 109-122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2017_5_11
3. Зубар І.В., Ревенко О. О. Удосконалення системи менеджменту на підприємстві шляхом інтеграції концепції ESG та принципів сталого розвитку. *Розбудова доброчесності та комплаєнсу в Україні: виклики і перспективи євроінтеграції*: збірник матеріалів Всеукраїнської конференції з міжнародною участю (м. Вінниця, 27 березня 2025 р.). Вінниця: ТОВ «Друк», 2025. С. 96-98.
4. Johnson Jr., C. E., Stout, J. H., & Walter, A. C. (2020). Profound Change: The Evolution of ESG. *Business Lawyer*, 75, 2567-2608.
5. Krishnamoorthy, R. (2021) Environmental, Social, and Governance (ESG) Investing: Doing Good to Do Well. *Open Journal of Social Sciences*, 9, 189-197. <https://doi.org/10.4236/jss.2021.97013>